

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МАРІУПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ФІЛОЛОГІЇ ТА МАСОВИХ КОМУНІКАЦІЙ

**СТУДІЇ З ІНФОРМАЦІЙНОЇ НАУКИ, СОЦІАЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ
ТА ФІЛОЛОГІЇ В СУЧАСНОМУ СВІТІ**

Збірник матеріалів
II Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю

24 жовтня 2024 року

Київ – 2024

Велика війна показала, що бібліотеки потрібні жителям громад. Тому бібліотечна галузь тримає свій культурний та інформаційний фронт попри тяжкі часи. Працюємо задля Перемоги!

УДК 027:004.738.5(043.2)

Чередник Людмила

/ м. Полтава /

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСІВ У ДІЯЛЬНОСТІ БІБЛІОТЕК

В умовах сьогодення бібліотеки, які впродовж багатьох століть були центром накопичувальної інформації, стали невід'ємною частиною інформаційної інфраструктури як кожної окремої країни, так і всього світу. Завдяки впровадженню новітніх інформаційних технологій бібліотечна галузь досить швидко розвивається й модернізується, розширюючи за нових умов свої традиційні функції. Загалом, упровадження Інтернет-ресурсів забезпечує швидкий доступ до глобальної інформації та спрощує комунікацію з користувачами, до того ж віртуальний інформаційний масив характеризується високим рівнем динаміки: з'являються нові матеріали, змінюються адреси або зникають ресурси тощо. Тому зараз традиційні форми бібліографічної роботи бібліотеки доповнюють ресурсами сучасних інформаційних технологій.

На думку дослідників, сучасні інформаційні Internet-технології розвиваються у бібліотеках за двома напрямками:

- 1) надання доступу до корпоративних каталогів бібліографічних даних;
- 2) створення інформаційних Web-сайтів [1, с. 44].

Більшість бібліотек нині використовують такі види інтернет-ресурсів як: електронні каталоги, вебліографічні покажчики, наукові бази даних, віртуальні читальні зали, електронні книги, наукові журнали та архіви та ін. [3, с. 177].

Так, електронні каталоги забезпечують користувачам швидкий доступ до

фондів бібліотеки та спрощують пошук потрібної літератури. Вони стали основним інструментом управління бібліотечними ресурсами. З-поміж найбільш поширених типів е-каталогів слід назвати такі: алфавітні, систематичні, тематичні, комбіновані, а також каталоги з інтеграцією різних медіаформатів (книги, журнали, аудіо, відео). Створюються інтегровані бібліотечні системи (ILS), які дозволяють керувати всіма аспектами бібліотечної діяльності – від каталогізації до обліку видачі книг, взаємодії з користувачами та управління фондами.

Відомо, що електронні каталоги працюють за доволі нескладними принципами, тому знайти необхідний матеріал можна за простим та розширеним пошуком, за ключовими словами, авторами, назвами, ISBN та іншими параметрами [2, с. 520].

Безумовно, електронні каталоги є набагато зручнішими у порівнянні з традиційними, оскільки вони забезпечують миттєве оновлення інформації, зручний інтерфейс користувача, доступ до джерел 24/7, інтеграцію з іншими бібліотеками та базами даних. Крім того, в більшості бібліотек існує онлайн-доступ до електронних каталогів, що дозволяє користувачам здійснювати пошук та замовлення книг, не відвідуючи фізичну бібліотеку.

Вагомою є також роль електронних і цифрових бібліотек у збереженні та популяризації культурної спадщини, а також використання цифрових бібліотек для доступу до рідкісних та архівних матеріалів.

Використання міжбібліотечного абонементу та доступу до міжнародних баз даних через електронні каталоги, значно розширює можливості користувачів щодо отримання рідкісних або спеціалізованих матеріалів.

Хоча не можна наголосити і на існуючих викликах щодо впровадження електронних каталогів. Насамперед, це технічні та фінансові труднощі використання електронних систем у бібліотеках, питання сумісності зі старими каталогами та потреба в навчанні персоналу. Усувати такі проблеми можна, насамперед, за рахунок використання програмного забезпечення для

автоматизації процесів оновлення та ведення електронних каталогів, що дозволяє бібліотекарям ефективніше керувати ресурсами, покращенням фінансового забезпечення бібліотек, різноманітним грантовим програмам.

На нашу думку, впровадження електронних каталогів є перспективним процесом, який передбачає «інтеграцію штучного інтелекту для покращення результатів пошуку, розширення можливостей аналізу користувацької активності» [4, с. 140], адаптивні системи, що уможливають забезпечення індивідуальних рекомендацій.

Також у всьому світі набувають популярності віртуальні читальні зали, що мають безліч переваг, порівнюючи із звичайними, а саме: доступ до книг та періодичних видань книгосховища, перебуваючи навіть на далекій відстані від нього.

Останнім часом упроваджуються «віртуальні довідкові служби бібліотек, що надають віртуальні консультації» [5, с.154], форуми та чати як інструменти для швидкої та якісної підтримки користувачів у пошуку інформації.

Інтернет є також важливим інструмент поширення інформації про бібліотеки: соціальні мережі, блоги та сайти співробітники цих закладів використовують для залучення нових користувачів та популяризації читання в онлайн-просторі.

Отже, застосування інтернет-ресурсів має вагоме значення у діяльності сучасних бібліотек. Вони значно розширюють види традиційних послуг, уможливають більш ефективно обслуговування користувачів. Упровадження мережевих ресурсів вимагає значних фінансових витрат, що до певної міри ускладнює цей процес.

Крім того, в умовах сьогодення важливою проблемою є питання авторського права та доступу до інтернет-ресурсів, зокрема проблеми доступу до платних ресурсів, які мають вирішуватися у правовому полі держави.

Використання інтернет-ресурсів у бібліотеках є прогресивним явищем і матиме подальший активний розвиток, що дозволить значно розширити сферу цифрових бібліотечних послуг, посилить можливості інтеграції нових технологій (ШІ, блокчейн) для покращення доступу до інформації та забезпечення її захисту.

Література

1. Електронні інформаційні ресурси бібліотек у піднесенні інтелектуального і духовного потенціалу українського суспільства / [О. С. Онищенко, Л. А. Дубровіна, В. М. Горовий та ін.] ; НАН України, Нац. б-ка України ім. В. І. Вернадського. Київ : НБУВ, 2011. 235 с.

2. Затока Л. П. Сучасна система збереження бібліотечних фондів: поєднання традиційних та новітніх технологій. *Рукописна та книжкова спадщина України*. 2020. Вип. 16. С. 515–542.

3. Копанєва В. Бібліотека як центр збереження інформаційних ресурсів Інтернету. Монографія. Київ: НАНУ; НБУ імені В.І. Вернадського, 2000. 200 с.

4. Нікітенко О. М., Влащенко Л. Г. Ефективність функціонування віртуальних сервісів наукової бібліотеки ЗВО: системний підхід та досвід використання. *Бібліотечний Меркурій*, 2019. Вип. 2. С. 137–153.

5. Симоненко О. Шляхи інтелектуалізації бібліотечно-інформаційної діяльності в інформаційно-аналітичному обслуговуванні користувачів. *Наукові праці Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського*. 2018. Вип. 49. С. 146–156.

УДК 004.738.5:342.7:343.533:316.774(043.2)

Федотова Оксана

/ м. Київ /

ОСНОВНІ ЗАСАДИ ОРГАНІЗАЦІЇ ДОСТУПУ КОРИСТУВАЧІВ ДО МЕРЕЖІ ІНТЕРНЕТ В УМОВАХ ФОРМУВАННЯ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Стан еволюції інформаційного суспільства є фактором, що зумовлює перехід цивілізації на новий, більш високий щабель розвитку. Технологічною